

SPIS TREŚCI

ZACHĘTA DO FILOZOFII

1. Wstęp	11
2. Dobra materialne dla ludzi bez zasad i mądrości są złem	11
3. Co mamy na myśli, gdy mówimy o «filozofii» i studiowaniu filozofii? ⁶	12
4. Wartość wiedzy filozoficznej dla życia politycznego i praktycznego	12
5. Argumenty zaczerpnięte z intencji Natury.	13
a) Zgodnie z intencją Natury mądrość jest najwyższym celem człowieka	14
b) Najwyższe formy myślenia. «Scala naturae» jako hierarchia wartości	17
c) Życie kierowane przez filozofię jest możliwe	19
d) Istnieje wiedza o prawdzie i wiedza o doskonałości duszy.	19
e) Mądrość jest największym dobrem, nawet wówczas, gdy jest nieużyteczna w praktycznym życiu	21
6. Filozofia jest jednak pożyteczna dla ludzkiego życia	23
7. Wszystkie rzeczy dobre i pożyteczne dla życia ludzkiego zależne są od używania i działania. Zajmowanie się filozofią wymaga pracy i wysiłku	25
8. Jaka jest właściwie rola mądrości?	27
9. Życie rozumne jest zarazem życiem przyjemnym	31
10. Czy życie rozumne uszczęśliwia ludzi?	34
11. Nasz wniosek zgadza się z powszechną opinią na ten temat	35
12. Zakończenie	38
Przypisy	39
Ważniejsze teksty paralelne i pokrewne	42

Spis treści

FIZYKA

Księga I

Filozofia przyrody i jej zasady	61
1. Przedmiot i metoda „Fizyki”	61
2. Zagadnienie ilości pierwszych zasad przyrody i ich charakter	62
3. Odparcie argumentów eleackich	66
4. Przegląd i krytyka poglądów filozofów przyrody	70
5. Przeciwności jako zasady	73
6. Nieskończona czy ograniczona ilość zasad	76
7. Bliższe określenie ilości zasad	78
8. Powstanie z bytu i z niebytu	83
9. Materia, forma, brak	85

Księga II

Przedmiot i przyczyny zmian naturalnych	87
1. Natura i kunszt	87
2. Fizyka, matematyka i „pierwsza filozofia”	90
3. Przyczyny i sposób ich działania	93
4. Przypadek i traf (samorzutność)	97
5. Zdarzenie przypadkowe i celowe	99
6. Różnica między przypadkiem a samorzutnością i o ich miejscu wśród przyczyn	102
7. Cztery przyczyny i konieczność ich poznania	104
8. O celowości w naturze	106
9. O konieczności w naturze	110

Księga III

Ruch i nieskończoność	113
1. Natura i definicja ruchu	113
2. Braki wcześniejszych definicji ruchu. Uzupełnienie poprzedniej definicji	116
3. Ruch i czynnik ruchu	118
4. Nieskończoność. Poglądy dawnych filozofów. Argumenty na rzecz nieskończoności	120
5. Sposób istnienia nieskończoności	124
6. Nieskończoność jest potencjalnością	131

Spis treści

7. Różne rodzaje nieskończoności. Nieskończoność przez podział. Nieskończoność matematyczna.	
Nieskończoność jako przyczyna	135
8. Odparcie argumentów dotyczących nieskończoności aktualnej	137

Księga IV

Miejsce, próżnia, czas	139
1. Miejsce i różne jego rodzaje	139
2. Wbrew pozorom, miejsce nie jest ani formą, ani materią	142
3. Różne znaczenia zwrotu „być” w „czymś”: Czy rzecz może być w sobie albo czy miejsce może być w miejscu?	145
4. Definicja miejsca	147
5. Lokalizacja	152
6. Próżnia. Argumenty przeciwko próżni i za próżnią	154
7. Co oznacza „próżnia”. Odparcie argumentów za istnieniem próżni	157
8. Nie istnieje próżnia poza ciałami	159
9. Nie istnieje próżnia w ciałach	165
10. Czas. Wątpliwość co do istnienia czasu	169
11. Co to jest czas. „Teraz”	171
12. Atrybuty czasu. Rzeczy istniejące w czasie	176
13. Definicje różnych terminów czasowych	180
14. Ciąg dalszy rozważań o czasie	182

Księga V

Klasyfikacja ruchów	187
1. Typy ruchów i zmian	187
2. Rodzaje ruchów	191
3. Analiza terminów: „razem”, „oddzielnie”, „stykać się”, „między”, „kolejność”, „przyleganie” i „ciągłość”	195
4. Jakość i jednorodność ruchu	198
5. Przeciwnieństwo ruchu	203
6. Przeciwnieństwo ruchu i spoczynku	205

Księga VI

O ciągłości ruchu	211
1. Struktura kontinuum	211

Spis treści

2. Struktura kontinuum (ciąg dalszy). Dowody na to, że każde kontinuum jest podzielne w nieskończoność. Czas i wielkości przestrzenne	214
3. Moment „teraz” jest niepodzielny; nic się w nim nie porusza ani nic nie spoczywa	219
4. Podzielność elementów ruchu	221
5. Początek i koniec zmiany	224
6. Zmiany dokonane i zmiany dokonujące się	228
7. O skończoności w ruchu	232
8. O przechodzeniu w stan spoczynku i o spoczynku	235
9. Odparcie argumentów Zenona przeciwko możliwości ruchu	238
10. To, co nie ma części, nie może być w ruchu	241

Księga VII

Typy ruchów	245
1. Ruchome źródła ruchów i pierwsze źródło ruchu	245
2. Styczność czynnika ruchu z przedmiotem ruchu	249
3. Wszelka zmiana jakościowa dotyczy własności zmysłowych	253
4. Porównywalność ruchów	257
5. Podstawowe równania dynamiki	263

Księga VIII

Wieczność ruchu	267
1. Ruch nie powstał i nie przestanie istnieć	267
2. Odparcie zarzutów przeciwko wiecznemu ruchowi	273
3. Rozmieszczenie w naturze ruchu i spoczynku	275
4. Ruch i czynniki ruchu	279
5. Pierwszy czynnik ruchu	284
6. Jeden, wieczny i nieruchomy pierwszy czynnik ruchu	292
7. Ruch przestrzenny jako pierwotny rodzaj ruchu	297
8. Tylko ruch kołowy może być ciągły i nieskończony	302
9. Pierwotność ruchu kołowego	312
10. O tym, że pierwszy czynnik ruchu nie ma ani części, ani wielkości i jest na obwodzie świata	315
Przypisy	321

